

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นิทานเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความก้าวหน้าทางการเรียน สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3-4 ปี เพื่อสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ระหว่างการใช้แผนการจัดประสบการณ์ เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการใช้แผนการจัดประสบการณ์ และพฤติกรรมการความก้าวหน้าทางการเรียนก่อนและหลังการใช้แผนการจัดประสบการณ์ที่จัดทำขึ้น โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือเด็กชั้นอนุบาล 1 อายุ 3-4 ปี ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนอนุบาลธารทิพย์ จำนวน 30 คน

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัย สรุปผลได้ดังนี้

1. การสร้างแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นิทานเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความก้าวหน้าทางการเรียน สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3-4 ปี พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
2. การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ระหว่างการใช้แผนการจัดประสบการณ์ที่พัฒนาขึ้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเรียนรู้ระหว่างการใช้แผนการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับมาก
3. การเปรียบเทียบพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการใช้แผนการจัดประสบการณ์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์หลังการใช้แผนการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการใช้แผนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. การเปรียบเทียบพฤติกรรมความก้าวหน้าทางการเรียนก่อนและหลังการใช้แผนการจัดประสบการณ์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมความก้าวหน้าทางการเรียนหลังการใช้แผนการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการใช้แผนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการประเมินแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความก้าวหน้าทางการเรียน สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3-4 ปี โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่าโดยภาพรวม แผนการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดนั้น แสดงให้เห็นว่าแผนการจัดประสบการณ์มีความสอดคล้องกันระหว่างสาระที่ควรเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน และการวัดและการประเมินผล ทั้งนี้เนื่องเพราะผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง ทั้งจากคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ การสร้างแผนการจัดประสบการณ์ และเลือกนิทานที่จะนำมาประกอบแผนการจัดประสบการณ์ ก่อนที่จะนำมากำหนดองค์ประกอบของแผนการจัดประสบการณ์แต่ละส่วน

อีกประการหนึ่ง ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดและแผนการจัดประสบการณ์ การเลือกนิทาน และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติกิจกรรมแต่ละแผนการจัดประสบการณ์จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการสอนต้องคำนึงถึงวัยและพัฒนาการของเด็กเพื่อให้เด็กมีส่วนร่วมในแต่ละกิจกรรม เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการทำกิจกรรมเพื่อเด็กจะได้ฝึกปฏิบัติจริง ดังที่ อารี รังสิมันต์ (2532:557) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยควรเป็นกิจกรรมที่ให้เด็กเรียนรู้ด้วยความสนุกสนานและเป็นกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้สำรวจทดลอง ลงมือปฏิบัติจริงและค้นพบคำตอบด้วยตนเองจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับความเห็นของ วราภรณ์ รักวิจัย (2522:34-35) กล่าวว่า การส่งเสริมพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กปฐมวัยไว้ว่าควรให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเองไม่บังคับให้เด็กทำตามคำสั่งหรือเข้มงวดในแบบแผนมากเกินไป ควรสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสแสดงออกโดยการยอมรับของหมู่คณะอย่างเสรีและควรจัดประสบการณ์ใหม่ๆ ให้เด็กเพื่อเด็กได้แสดงออกอย่างเสรี นอกจากนี้โรเจอร์ส (Rogers, อังโน ขวัญฟ้า รังสิยานนท์, 2535:24) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ โดยการจัดภาวะที่มีเสรีในการแสดงออกเป็นการพูดการแสดงออก หรือการทำให้มีลักษณะแปลกใหม่ สำหรับการเลือกนิทานที่จะนำมาเล่าควรศึกษาให้ละเอียดก่อนเล่าเรื่อง เลือกเรื่องที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับวัยของเด็ก คือ เรื่องที่เล่าต้องไม่ซับซ้อนมากเกินไป ควรเล่าเรื่องด้วยภาษาง่ายๆ ใช้ท่าทางประกอบ ให้มีระดับเสียงสูง ต่ำ ควรมีสื่อและเทคนิคในการเล่านิทานมาประกอบ สื่อที่ใช้ต้องมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับแผนการจัดประสบการณ์ และการใช้เทคนิคการเล่านิทานในรูปแบบหลากหลายตลอดระยะเวลา

ดำเนินการทำให้เร้าความสนใจของเด็กได้มาก นอกจากนี้ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม สนทนาโต้ตอบ แสดงความคิดเห็น จึงทำให้เด็กสนใจในกิจกรรมซึ่ง ชัยพร วงศ์วรรณ (2540:103) กล่าวว่า การเล่านิทานเป็นกิจกรรมสารพัดประโยชน์เหมาะกับผู้เรียนทุกวัย ทุกระดับ การศึกษา อาศัยวิธีเล่าปากเปล่า และเล่าโดยใช้สื่อประกอบ ให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องราว เกิดจินตนาการ สนุกสนาน มีอารมณ์คล้อยตาม ได้ข้อคิดและคติเตือนใจ ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิควิธีการเล่าที่หลากหลาย เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมในด้านความคิดสร้างสรรค์และความก้าวหน้าทางการเรียนสูงขึ้น

2. ผลจากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ระหว่างการใช้แผนการจัดประสบการณ์ พบว่าเด็กมีพฤติกรรมการเรียนรู้ระหว่างการใช้แผนการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าแผนการจัดประสบการณ์มีความสอดคล้องกับระดับพัฒนาการและควมสนใจของเด็กทำให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมด้วยความสนุก กิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ที่จัดทำขึ้นได้จัดลำดับความยากง่าย เลือกเหตุการณ์จากเรื่องใกล้ตัวเด็ก เด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้จริง เป็นอิสระเป็นตัวของตัวเอง กล้าแสดงออกทั้งความคิดและการกระทำอย่างสร้างสรรค์ การสังเกตพฤติกรรมเด็ก เป็นกระบวนการต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของแผนการจัดประสบการณ์ที่พัฒนาขึ้น สอดคล้องกับคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี) (2546:84) กล่าวไว้ว่า กระบวนการสังเกตพฤติกรรมของเด็กในขณะทำกิจกรรม แล้วจดบันทึกลงในเครื่องมือที่ผู้สอนสร้างขึ้นหรือกำหนดอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในแต่ละครั้ง เป็นข้อมูลในการพัฒนากิจกรรมให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ และสภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

สำหรับค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการเรียนรู้พบว่าคะแนนเฉลี่ยบางแผนการจัดประสบการณ์จะสูงแต่คะแนนเฉลี่ยบางแผนการจัดประสบการณ์จะต่ำ อาจเป็นเพราะว่าในวันนั้นเด็กบางคนไม่พร้อมที่จะปฏิบัติกิจกรรมเนื่องจากไม่ค่อยสบาย หรือมาสายแต่ต้องรีบปฏิบัติกิจกรรมให้เสร็จทันเพื่อนจึงมีเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมน้อยลง แต่ภาพโดยรวมค่าเฉลี่ยที่ได้ทั้งหมดถือว่าอยู่ในระดับที่น่าพอใจ

3. ผลจากการเปรียบเทียบพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ พบว่าเด็กมีพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์หลังการใช้แผนการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการใช้แผนการจัดประสบการณ์นั้น อาจเป็นเพราะว่ากิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ที่จัดขึ้นมีความหลากหลาย และตรงกับความต้องการของเด็กในวัยนี้ จากการสังเกตพฤติกรรมเด็กที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดประสบการณ์ พบว่า ในช่วงระยะเวลาที่เริ่มใช้แผนการจัดประสบการณ์ช่วงแรกๆ เด็กยังไม่ค่อยให้ความสนใจ ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ เวลาได้รับงานไปทำก็ไม่ค่อยตั้งใจทำ บางคนให้เพื่อนทำให้

แต่พอได้ปฏิบัติกิจกรรมบ่อยขึ้นเด็กก็เปลี่ยนมาให้ความสนใจในการปฏิบัติกิจกรรมเป็นอย่างมาก กระตือรือร้นในการทำงาน และสร้างสรรค์ผลงานของตนด้วยความสนุกสนาน เพลิดเพลิน จนถึงแผนการจัดประสบการณ์สุดท้ายเด็กจะถามว่าอาทิตย์หน้าคุณครูจะเล่ามานิทานอีกรึเปล่า อยากให้จัดกิจกรรมแบบนี้อีก สนุกดี นอกจากนี้ เดวิส (Davis, อ้างใน คะเน็ง สายแก้ว, 2533:24) กล่าวว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ควรเป็นคนใจกว้าง ยอมรับสิ่งแปลกใหม่ โดยการสนทนาระหว่างครูกับนักเรียน เพื่อให้รู้จักนำไปประกอบกันเป็นความคิดใหม่ๆ ให้เกิดแรงจูงใจที่จะเรียน ความสามารถของตนเองออกมาใช้มากที่สุด ครูต้องทำความคุ้นเคยกับนักเรียน รู้จักยืดหยุ่นใจกว้างพอที่จะรับฟังความคิดเห็นและการแก้ปัญหาอย่างมีจินตนาการของเด็ก ขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรม ผู้วิจัยพยายามสร้างบรรยากาศที่จะส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ กล่าวคือ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสร้างปฏิสัมพันธ์กับเด็กโดยสร้างความคุ้นเคยและเป็นกันเองกับเด็ก กระตุ้นโดยการให้โอกาสเด็กได้แสดงออกอย่างอิสระตามความสนใจและความถนัดของตนเอง ไม่มีการบังคับหรือจำกัดกรอบทางความคิดของเด็ก ยอมรับความคิดเห็นและความสามารถของเด็กแต่ละคน ครูเข้าใจบทบาทของตนเอง สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติกิจกรรมทุกครั้งโดยการชมเชยเด็กและสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนให้มีความสดชื่น ชวนให้เด็กเกิดความสนใจในกิจกรรมและการแสดงออกอย่างเต็มที่

4. ผลจากการเปรียบเทียบพฤติกรรมความก้าวหน้าทางการเรียน พบว่าเด็กมีพฤติกรรมความก้าวหน้าทางการเรียนหลังการใช้แผนการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการใช้แผนการจัดประสบการณ์นั้น อาจเป็นเพราะว่าเมื่อเด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์จากการเล่านิทาน เด็กสามารถแสดงออกทางกระบวนการคิด กล้าแสดงออกมากขึ้น มีพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาดีขึ้น

สำหรับกระบวนการพฤติกรรมความก้าวหน้าทางการเรียนของเด็กในวัยนี้ไม่ใช่อยู่ที่การเขียน อ่าน หรือสอวาทะ แต่อยู่ที่พัฒนาการและพฤติกรรมที่เด็กจะแสดงออกมาว่าวันนี้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ไปแล้วผลงานที่ออกมาเป็นอย่างไรบ้าง สามารถเล่าให้ครูและเพื่อนฟังได้ เพราะเด็กในวัยนี้ยังไม่มีความพร้อมในการอ่านและการเขียน พัฒนาการของเด็กในวัยนี้จะสามารถระบายสี แต่ยังไม่สามารถระบายสีตามความเป็นจริงได้ หากเส้นตามรอยประได้แต่ไม่ค่อยตรงแนว เล่าเรื่องราวสั้นๆ ได้แต่จะเป็นประโยคสั้นๆ เท่านั้น ซึ่งครูจะต้องนำพัฒนาการเหล่านี้มาบูรณาการแล้วจัดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับเด็ก ระหว่างที่จัดการเรียนการสอนครูต้องคอยสังเกตพฤติกรรมว่าเมื่อจัดกิจกรรมวันนี้ไปแล้วเด็กมีพัฒนาการด้านต่างๆ เป็นอย่างไรบ้าง พร้อมกับจดบันทึกพฤติกรรมเด็กทุกคน เมื่อจัดกิจกรรมเสร็จครูต้องมาทบทวนว่ากิจกรรมที่เราจัดวันนี้มีปัญหา

อะไรบ้างรีเปล่า เมื่อพบปัญหาเราจะแก้ปัญหาอย่างไรเป็นการช่วยให้ครูมีความตื่นตัวอยู่เสมอ กิจกรรมที่จะฝึกให้เด็กแสดงออกทางกระบวนการคิดครูต้องระลึกอยู่เสมอว่า ต้องเป็นกิจกรรมที่ไม่ยากเกินกำลังความสามารถและสติปัญญาของเด็ก หากครูให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมที่ยากเกินไป เด็กปฏิบัติไม่ได้ประสบกับความล้มเหลวก็จะยิ่งท้อถอย ไม่เชื่อมั่นในตนเอง และจะหลีกเลี่ยงการแสดงออกครั้งต่อไป และกลายเป็นคนขลาดกลัว ประหม่าอาย ไม่กล้าแสดงออกในที่สุด แต่ถ้าครูให้ปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมกับสติปัญญาและความสามารถของเด็ก เมื่อเด็กปฏิบัติกิจกรรมนั้นแล้วด้วยตนเอง เด็กจะเกิดความภาคภูมิใจ เกิดความเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของตนเอง และแสดงออกได้ด้วยความมั่นใจ ได้เรียนรู้ทีละน้อยแต่มั่นคง เด็กเกิดความภาคภูมิใจในผลงานความสำเร็จที่เริ่มต้นทีละเล็กทีละน้อยส่งเสริมให้กำลังใจแก่เด็กพัฒนายิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. การดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ ครูผู้สอนควรจะศึกษาหลักสูตร เอกสารและหนังสือที่เกี่ยวกับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความก้าวหน้าทางการเรียนว่าเด็กในวัยนี้ควรจะใช้กิจกรรมแบบใดที่นำมาจัดแล้วกับเด็กแล้วเด็กจะเกิดการเรียนรู้มากที่สุด
2. ครูผู้สอนควรมีความเข้าใจในบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาล โดยการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับเด็ก มีการใช้คำถามกระตุ้นเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกโดยอิสระ หลีกเลี่ยงการเสริมแรงอย่างเหมาะสม
3. ก่อนดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ ครูผู้สอนควรกำหนดข้อตกลงในชั้นเรียนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของนักเรียน ความเชื่อฟัง และการช่วยเหลือเพื่อน
4. ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ที่สร้างขึ้นสามารถยืดหยุ่นได้ เพราะบางกิจกรรมใช้เวลามากเกินไปเด็กจะไม่ค่อยสนใจ แต่บางกิจกรรมเด็กยังปฏิบัติกิจกรรมไม่เสร็จแต่เวลาไม่พอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การนำการใช้กิจกรรมการเล่นเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความก้าวหน้าทางการเรียนไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น ในระดับชั้นที่สูงขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับอายุเดียวกันแต่ต่างเพศกัน และอายุของเด็กที่ต่างกัน เป็นต้น
2. ควรมีการทดลองใช้กิจกรรมอื่นในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความก้าวหน้าทางการเรียนสำหรับเด็กปฐมวัย

3. ควรมีการติดตามผลระยะยาว เพื่อดูว่าพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์และพฤติกรรมความก้าวหน้าทางการเรียนที่เด็กได้รับการพัฒนาไปแล้วจะมีความคงทนเหลืออยู่มากน้อยเพียงไร

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่